

Mnenja študentov o lastni usposobljenosti za izvajanje pedagoškega procesa

DOI: <https://doi.org/10.55707/ds-po.v39i2.127>

Prejeto 26. 10. 2023 / Sprejeto 12. 4. 2024

Znanstveni članek

UDK 378.018.43-057.875

KLJUČNE BESEDE: visokošolsko izobraževanje, izobraževanje na daljavo, družboslovje, umetnost, mnenje študentov, COVID-19

POVZETEK – Didaktične strategije za poučevanje umetnosti in družboslovja se nenehno razvijajo in izboljšujejo, kar se je še posebej pokazalo v času epidemije COVID-19. Z novimi izzivi na omenjenih področjih so se srečevali tudi študenti na visokošolski stopnji. V okviru kvalitativne raziskave je spletni vprašalnik rešilo 175 študentov pedagoških študijskih programov razrednega pouka in predšolske vzgoje. Za potrebe prispevka smo analizirali njihove odgovore na tri odprta vprašanja, s čimer smo želeli izvedeti mnenje študentov o pridobljenem znanju, ki so ga usvojili v času študija na daljavo, in o njihovi usposobljenosti za poučevanje na področjih družboslovja in umetnosti. Ugotovili smo, da je večina vključenih v raziskavo pri študiju na daljavo pridobila ustrezno znanje in se počutilo zadostno usposobljeni za poučevanje na predšolski in osnovnošolski ravni, kljub različnim izzivom, s katerimi so se srečevali med študijskim procesom. Opravljena raziskava bo pripomogla k izboljšanju študijskega procesa ter k razvijanju in dopolnjevanju kompetenc študentov za uspešno delo v praksi.

Received 26. 10. 2023 / Accepted 12. 4. 2024

Scientific paper

UDC 378.018.43-057.875

KEYWORDS: higher education, distance learning, social sciences, arts, student experience, COVID-19 epidemic

ABSTRACT – Strategies for teaching the arts and social sciences are constantly evolving and improving, and this was especially evident during the COVID-19 epidemic. Students in higher education also faced new challenges in these areas. As part of qualitative research, 175 students of primary education and pre-school education study programmes completed an online questionnaire. For the study, we evaluated their responses to three open-ended questions, designed to elicit students' opinions about the knowledge they acquired during their studies and their competencies for teaching social sciences and the arts. We found that most of the study participants acquired adequate knowledge during the distance learning programme and felt sufficiently qualified to teach in the above-mentioned fields in kindergartens and primary schools, despite various challenges in carrying out the study process. The completed research will help to improve the study process if we return to distance learning.

1 Uvod

Resolucija o nacionalnem programu visokega šolstva 2011–2020 (ReNPVŠ11-20, 2011) poudarja pomembnost ustvarjanja kakovostnega študijskega procesa, ki bo študentom omogočal enostaven dostop do izobraževanja. Cilji in ukrepi, ki so zapisani v njej, bodo usmerili visokošolske učitelje in sodelavce k oblikovanju študija, ki bo izboljšal mednarodno primerljivost visokošolske izobrazbe in konkurenčnost diplomantov na trgu dela. Za doseg teh ciljev je ključno študentom zagotoviti stalni dostop do informacij in omogočiti pridobivanje kakovostnega in celostnega znanja z uporabo sodobnih metod in oblik dela ter vključevanjem sodobnih pogledov in teoretičnih izhodišč na posameznem študijskem področju (Vršnik Perše, 2021).

Visokošolski učitelji in sodelavci (v nadaljevanju profesorji) se soočajo s številnimi izzivi pri organizaciji in izvedbi predavanj ter drugih oblik študijskega procesa, ki neposredno usmerjajo študente v učinkovito reševanje problemov in ustvarjalno mišljenje ter v premišljeno porabo časa za študij in pridobivanje trajnega znanja (Kopačin idr., 2022). To zahteva neprestano posodabljanje učnih oblik in metod dela in vključevanje na primer prožnih oblik poučevanja ter učenja in drugih strategij izobraževanja za višanje kakovosti izobraževanja tako umetniških, kot tudi družboslovnih vsebin. Način izobraževanja se je moral še posebej prilagoditi ravno v obdobju, ko se je zaradi svetovne zdravstvene situacije študijski proces na območju Republike Slovenije izvajal na daljavo (Odredba o razglasitvi epidemije ..., 2020). Zaradi nenadne spremembe so se tako profesorji kot tudi študenti morali v zelo kratkem času prilagoditi novemu in nevsakdanjemu načinu izobraževanja, uvesti prilagojeno učno okolje ter se naučiti oziroma izpopolniti uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije (Stanković in Blažič, 2017), ki se je izkazala kot ključna in nepogrešljiva kompetenca (Baloh in Cencič, 2018; Istenič Starčič, 2020; Perger, 2018, str. 169).

V prispevku so predstavljena mnenja študentov študijskih smeri razrednega pouka in predšolske vzgoje o pridobljenem znanju, ki so ga usvojili v času študija na daljavo, in o njihovi usposobljenosti za poučevanje na področjih družboslovja in umetnosti.

2 Študij umetniških in družboslovnih vsebin v visokošolskem izobraževanju na daljavo

V visokošolskem izobraževanju so se ustaljeni načini izobraževanja, ki so se do spomladi 2020 pretežno izvajali v prostorih visokošolskih ustanov, postopoma spremenili in nadgrajevali. Vendar so se spremembe v načinu izvajanja študijskega procesa močno pospešile zaradi epidemije nalezljive bolezni COVID-19, ki jo je v Republiki Sloveniji razglasilo Ministrstvo za zdravje (Odredba o razglasitvi ..., 2020), ko se je ta pričel izvajati le na daljavo. Profesorji so bili primorani v kratkem času prilagoditi študijski proces novim in nevsakdanjim okoliščinam, v katerih je igrala ključno vlogo IKT. Pomembno je poudariti, da so bili visokošolski zavodi in posamezniki, ki so bili vključeni v študijski proces, različno tehnološko opremljeni tako doma kot na delovnem mestu, enako različne pa so bile tudi njihove digitalne kompetence (Istenič Starčič, 2020; Johnson, 2017; Simamora, 2020).

V primeru izvedbe poučevanja na daljavo mora izvajalec pedagoškega procesa skrbno razmisliti o tem, kako bo ta potekal in katero IKT bo uporabil, da bo lahko dosegel zastavljene izobraževalne cilje. V tem procesu mora biti hkrati pozoren tudi na IKT kompetence vseh vključenih v izobraževanje, kot izpostavlja tudi Toselli (2020). Mlajše generacije, med katerimi so tudi študenti, so označene kot "digitalna generacija" (Republika Slovenija, 2016), vendar pa to še ne pomeni, da so njihove digitalne kompetence na visoki ravni.

Glede na to dejstvo je ključno, da pri izobraževanju na daljavo premišljeno izbiramo IKT ter druge prožne oblike izobraževanja. Te lahko vključujemo postopoma in jih po potrebi dopolnujemo z ustreznim študijskim gradivom in tradicionalnimi didaktič-

nimi sredstvi ter pripomočki, da zagotovimo učinkovit proces učenja. Profesorji imajo na voljo številne učne metode in oblike za izvedbo izobraževanja na daljavo. Obstajajo različne definicije in pojmovanja prožnih oblik učenja. Te oblike se najpogosteje uporabljajo, ko je izobraževanje v fizični prisotnosti nemogoče zaradi različnih okoliščin, kot so oddaljenost od izobraževalne ustanove, posebni statusi ali zdravstvene težave. Po mnenju raziskovalcev, kot so Naidu (2017a; 2017b; 2018) in Rutar s sodelavci (2017), so lahko prožne oblike učenja odlična alternativa za doseg izobraževalnih ciljev.

Pojem se najpogosteje povezuje z učenjem in poučevanjem, ki se nanaša na možnost pridobivanja znanja ne glede na čas in kraj, ter s prilagodljivo hitrostjo spoznavanja študijskih vsebin. V literaturi se večkrat pojavi kot izraz "anytime anyplace" (Naidu, 2017a, str. 1; 2017b, str. 269), kar bi v prevodu pomenilo "kadar koli in kjer koli". Razumevanje pojma se je skozi desetletja spreminjalo. Po Veletsianosu in Houldenu (2019) se lahko prožne oblike učenja pri organizaciji študijskega procesa uporabljajo kot opisni ali konceptualni vidik tudi pri obravnavi učnih vsebin. Poleg tega lahko služijo kot pedagoška in tehnična fleksibilnost pri izbiri učnih vsebin ter strategij izobraževanja, lahko pa omogočajo fleksibilno uporabo različnih učnih materialov in didaktičnih sredstev. Pogosta opredelitev pojma je povezava z izobraževanjem s pomočjo IKT (Pulko in Ulčnik, 2021; Rutar idr., 2017). Pulko in Ulčnik (2021) pod strategije prožnih oblik učenja z uporabo IKT pri posameznih učnih aktivnostih vključujeta pametne telefone, računalnike in tablice. Po mnenju strokovnjakov (Veletsianos in Houlden, 2019) je fleksibilno poučevanje in učenje lahko fleksibilno le toliko, kolikor se mu lahko prilagodijo posamezni profesor in študenti, vključeni v izobraževalni proces, kar ni nujno enostavno ali samoumevno.

Različna komunikacijska orodja in programi, ki jih lahko uporabljamo za poučevanje in učenje na daljavo, se lahko razdelijo na dve kategoriji: sinhrono in asinhrono. Asinhroni način dela na daljavo vključuje uporabo forumov in elektronske pošte, kjer komunikacija poteka v različnih časovnih obdobjih. Ta način lahko profesorji uporabijo za posredovanje vnaprej pripravljenih študijskih vsebin, ki jih študenti usvojijo na individualen in samostojen način. Nasprotno pa sinhroni način dela vključuje neposredno komunikacijo v realnem času preko videokonferenčnih sistemov, kjer lahko profesorji vsem študentom hkrati predstavijo teoretična izhodišča ali praktične vsebine (Hrastinski, 2008; Simamora, 2020; Toselli, 2020; Zmazek idr., 2020). Ne glede na to, ali poteka študijski proces sinhrono ali asinhrono, se profesorji in študenti ne nahajajo v istem fizičnem prostoru. Kljub temu pa Toselli (2020) navaja, da se študenti, ki sodelujejo v študiju na daljavo, počutijo bolj povezani in bližje drug drugemu zahvaljujoč uporabi digitalnih orodij. Udeleženci zaznavajo osebno interakcijo s predavatelji, kar ustvarja občutek personaliziranega in osredotočenega študijskega procesa (INOUP, 2020; Rutar idr., 2017; Vršnik Perše, 2021).

Vključevanje IKT v študijski proces spodbuja večjo aktivnost, predanost in motivacijo študentov za delo. V študijski proces lahko tako vključujemo računalnike, tablice in pametne telefone, ki so v današnjem času postali del našega vsakdana. Njihova uporaba sovпада s tehnološko opremljenostjo okolja, v katerem poteka visokošolsko izobraževanje, in z IKT kompetencami uporabnikov (profesorjev in študentov), ki so z vzpostavitvijo izobraževanja na daljavo prišle toliko bolj do izraza (Baloh in Cencič, 2018; Republika Slovenija, 2016; Istenič Starčič, 2020). Stopnjo IKT kompetenc posameznika, ki jih delimo na osnovne, srednje in visoke, ugotavljamo glede na določeno raven

digitalnih spretnosti. Te se kažejo pri uporabi računalnika in druge digitalne tehnologije, komunikacijskih orodij in računalniških omrežij za pridobivanje, raziskovanje in oblikovanje informacij ter za umestitev tehnologij v delovni in študijski proces (Brečko idr., 2008; Istenič Starčič, 2020; Kocjančič F., 2016; Krek in Metljak, 2011; "Razvitost digitalne družbe v Sloveniji v času pandemije", 2020).

Uporaba IKT, kot didaktičnega sredstva za poučevanje umetnosti in družboslovja, omogoča prilagajanje vloge študentov glede na študijske vsebine in raziskovalne naloge. Prednost uporabe IKT je v učinkovitosti in ekonomičnosti njegove uporabe za vse vključene v študijski proces, na primer pri hranjenju in prenosu zvočnih in video zbirk, urejanju glasbenih, likovnih in družboslovnih vsebin. Prav tako omogoča hitro iskanje različnih informacij in vzpostavljane novih oblik socializacije in komunikacije med uporabniki umetniških praks. IKT lahko pripomore tudi k hitremu iskanju različnih informacij ter pri vzpostavljanju novih oblik socializacije in komunikacije med uporabniki umetniških praks ter pri realizaciji umetniško-raziskovalnih in družboslovnih nalog. Premišljeno izbrana IKT lahko pripomore k celostnemu razumevanju umetniških in družboslovnih vsebin ter spodbuja optimalen prenos ob uporabi vseh čutov (Brečko idr., 2008; Istenič Starčič, 2020; Plešec Gasparič idr., 2020; Šavli, 2006).

V praksi se pojavljajo vprašanja glede kompetenc, ki se nanašajo na poznavanje posebnosti in uporabo fleksibilnih oblik izobraževanja ter na uporabo IKT pri pripravi sodobnega študijskega procesa na daljavo. Cilj takšnega procesa je zagotoviti študentom celostno znanje na določenem študijskem področju ter omogočiti prilagajanje spreminjajočim se okoliščinam v izobraževanju. Kljub temu pa se lahko sodelujoči v študijskem procesu na daljavo soočajo s številnimi pomanjkljivostmi. Veletsianos in Houlden (2019) izpostavljata izvajanje tistih prožnih oblik izobraževanja, ki se dotikajo materialnih in fizičnih fleksibilnosti (npr. pomanjkljive kompetence in ustrezna IKT). Poleg omenjenih pomanjkljivosti opozarjata tudi na vpliv družbenih dejavnikov pri izbiri ustreznih in učinkovitih prožnih oblik izobraževanja. Z omenjenim načinom izobraževanja lahko študenti prevzamejo večji del odgovornosti za študij vsebin in spretnosti na daljavo, ki jo v tradicionalnem načinu izobraževanja nosijo profesorji. Za študente je to lahko dodatna obremenitev, saj zahteva več iznajdljivosti, kreativnosti in samodiscipline, kar pa lahko vpliva tudi na končni uspeh. Zato moramo pri načrtovanju in izbiri strategij prožnih oblik izobraževanja premisliti, kako fleksibilen bo študijski proces ter predvideti, kakšen bo učinek tako oblikovanega izobraževanja, kar nas prisili k premišljenemu načrtovanju izobraževalnih ciljev (Naidu, 2017a; Veletsianos in Houlden, 2019) in kompetenc, katere želimo, da jih študenti pridobijo.

3 Opredelitev problema, namen in cilj raziskave

V zadnjem desetletju smo priča spreminjanju strategij izobraževanja, ki so jih v preteklosti uporabljale izobraževalne ustanove vse od vrtec do visokošolskih zavodov. Nekateri pomembni dejavniki, ki so pripeljali do teh sprememb, so napredek v tehnologiji, globalizacija in spreminjajoče se potrebe trga dela. Ena izmed najpomembnejših sprememb je bila bolj smiselna vključitev digitalnih tehnologij v učne in študijske procese. Izobraževalne ustanove so prešle na spletne platforme, kjer lahko učeči se in

izvajalci izobraževalnih programov dostopajo do gradiv, interaktivnih orodij in drugih virov. Ta nova tehnološka orodja so omogočila prilagodljivejše in dostopnejše oblike izobraževanja, ki so dostopne kjer koli in kadar koli (Collins in Halverson, 2018; Istenič Starčič, 2020; Kopačin, 2020; Moore in Kearsly, 2012; Simamora, 2020; Will, 2019).

Opaziti je premik od tradicionalnih izobraževalnih strategij k interaktivnemu, prilagodljivemu in individualnemu poučevanju. Ta pristop omogoča, da se študenti učijo v svojem tempu in z načini, ki so najbolj primerni za njihov učni slog. Poleg tega se vse več pozornosti namenja razvoju socialnih veščin, ki jih študenti potrebujejo, da se bodo lahko uspešno vključili v globalno gospodarstvo. Prav zaradi slednjega se tudi izobraževanje bodočih strokovnih delavcev na področju izobraževanja na visokošolski ravni usmerja in spodbuja v usvajanje znanj na področjih, ki so v ospredju prihodnjega razvoja, kot so umetna inteligenca, računalništvo, znanost o podatkih in podobno, tudi na področju družboslovja in umetnosti (Anders, 2020; Domenget idr., 2020; Simamora, 2020).

V nadaljevanju predstavljamo nekatere rezultate kvalitativno obdelanih odgovorov na odprta vprašanja širše raziskave, s katero smo želeli preučiti mnenja študentov o pridobljenem znanju, ki so ga pridobili v času študija na daljavo, in o njihovi usposobljenosti za poučevanje na področjih družboslovja in umetnosti.

Na podlagi namena in cilja raziskave smo oblikovali naslednja raziskovalna vprašanja:

- ☐ Kakšno je mnenje študentov razrednega pouka in predšolske vzgoje o njihovi usposobljenosti za izvedbo družboslovnih vsebin kljub temu, da so del študijskih vsebin iz didaktike družboslovja poslušali na daljavo?
- ☐ Kakšno je mnenje študentov razrednega pouka in predšolske vzgoje o njihovi usposobljenosti za izvedbo glasbenih vsebin kljub temu, da so del študijskih vsebin iz didaktike glasbe poslušali na daljavo?
- ☐ Kakšno je mnenje študentov razrednega pouka in predšolske vzgoje o njihovi usposobljenosti za izvedbo likovnih vsebin kljub temu, da so del študijskih vsebin iz likovne didaktike poslušali na daljavo?

4 Metodologija

V študijskem letu 2021/2022 smo izvedli raziskavo, v kateri je sodelovalo 175 študentov Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem. Med njimi je bilo 13 oseb (7,43 %) moškega spola in 162 oseb (92,57 %) ženskega spola. Od tega jih 80 (45,71 %) študira na smeri Razredni pouk, medtem ko jih 95 (54,29 %) študira na smeri Predšolska vzgoja. Glede na letnik študija jih je 98 (56 %) v drugem letniku dodiplomskega študija, 44 (25,14 %) v tretjem letniku dodiplomskega študija, 26 (14,86 %) v četrtem letniku dodiplomskega študija in 7 študentov (4 %) obiskuje prvi letnik podiplomskega študija. Študenti so podali odgovore za študijsko leto 2020/2021, ko je študij potekal na daljavo celo študijsko leto, razen prvi teden v oktobru 2020.

Raziskava je bila narejena v sklopu širše kvantitativne raziskave, v kateri smo za zbiranje podatkov uporabili spletni vprašalnik. V tem prispevku bomo predstavili kva-

litativno analizo treh vprašanj odprtega tipa, s katerimi smo želeli pridobiti vpogled v mnenja študentov o pridobljenem znanju med študijem na daljavo ter o njihovi usposobljenosti za poučevanje na področjih družboslovja in umetnosti.

Podatke, pridobljene z odprtimi vprašanji spletnega vprašalnika smo zapisali, pregledali in sestavili zapis. Na podlagi namena in cilja raziskave ter načela predmetno zasnovane teorije – t. i. grounded theory (Mažgon, 2008; Oktay, 2012) – smo razčlenili besedilo, določili enote kodiranja, odkrivali pomen besedila z definiranjem relevantnih pojmov ter izvedli integracijo odkritij. Nato smo oblikovali tri kategorije, ki smo jih tudi interpretirali (Mažgon, 2008; Mesec, 1998; Vogrinc, 2008). Kategorije se nanašajo na mnenje študentov o njihovi usposobljenosti za izvedbo družboslovnih, likovnih in glasbenih vsebin v predšolskem obdobju in v osnovni šoli. V kategorije smo vključili tudi nekatere dobresedne navedbe sodelujočih v raziskavi, ki so označene s poševnim tiskom za pojasnitev obravnavane problematike (Krmac in Cencič, 2022; Mesec, 1998; Onwuegbuzie in Leech, 2006; Vogrinc, 2008).

5 Rezultati in razprava

Po obdelavi podatkov smo razvrstili rezultate v kategorije, na osnovi katerih smo oblikovali naslednje vsebinske sklope:

- Mnenje študentov o njihovi usposobljenosti za izvedbo družboslovnih vsebin v predšolskem obdobju in v osnovni šoli.
- Mnenje študentov o njihovi usposobljenosti za izvedbo glasbenih vsebin v predšolskem obdobju in v osnovni šoli.
- Mnenje študentov o njihovi usposobljenosti za izvedbo likovnih vsebin v predšolskem obdobju in v osnovni šoli.

Mnenje študentov o njihovi usposobljenosti za izvedbo družboslovnih vsebin v predšolskem obdobju in v osnovni šoli

V okviru raziskave smo glede uspešnosti pridobivanja znanj s področja družboslovja ugotovili, da so študenti razrednega pouka in predšolske vzgoje po njihovem mnenju uspešno izpolnjevali svoje študijske obveznosti med študijem na daljavo. Dobra tretjina študentov, sodelujočih v raziskavi, je zapisala, da so se že takoj na začetku študija na daljavo soočili z nekaj težavami pri izvedbi študijskih obveznosti. Nekaterim izmed njih se je občasno zdelo, da so porabili več časa za študijske naloge kot pred prehodom na študij na daljavo in da niso dobili dovolj povratnih informacij o opravljenem delu ali pa so jih prejeli prepozno: “... *bilo je veliko nalog in premalo časa za njihovo izvedbo, potrebna je bila dobra organizacija, da so bile naloge opravljene.*” Manjši del sodelujočih v raziskavi v novem načinu sinhronega izobraževanja, o katerem pišejo različni avtorji (Hrastinski, 2008; Simamora, 2020; Toselli, 2020; Zmazek idr., 2020), ni zaznal nikakršnih težav, kar so zapisali tudi v anketnem vprašalniku: “*Menim, da ni bilo nič težje, kot če bi bilo v živo.*”

Po prvih dneh in tednih, ko so imeli, po zapisanem s strani študentov, sodelujočih v raziskavi, visokošolski učitelji še veliko težav z izvedbo pedagoškega procesa ter so še iskali primerne načine za izvedbo izobraževanja na daljavo, so ti v pedagoški proces uvedli različne prožne oblike izobraževanja z uporabo različne IKT tehnologije (Kopačin in Birska, 2022). Nov način dela, ki je vključeval tudi asinhrono izobraževanje, je, kar navaja že Naidu (2017a; 2017b; 2018), po besedah študentov le-tim omogočil, da so sami izbrali način, čas in okolje, ki jim za opravljanje študijskih obveznosti najbolj ustreza. Nekateri študenti so sicer opozorili, da so imeli težave pri dostopu do študijske literature in gradiv za izvedbo študijskih nalog. Nekateri med njimi so zapisali, da je bilo delo po prehodu na študij na daljavo težje, medtem ko je bila njihova motivacija za tak način dela občutno nižja kot pri izvedbi študijskega procesa v predavalnici.

Vezano na usposobljenost študentov za izvajanje pedagoškega procesa s področja družboslovja smo najprej zaznali, da je bilo študentom težko že pri opravljanju obveznih nastopov pri študijskem predmetu, povezanem z didaktiko družboslovnih vsebin, ki so jih zaradi zaprtja vzgojno izobraževalnih zavodov izvajali v prilagojeni obliki. Nastop so namesto v šoli z učenci izvedli le preko videokonferenčnega sistema ZOOM za svoje kolege iz letnika, ti pa so skupaj s predavateljem nastop evalvirali ter podali mnenja o tem, kako bi se tak nastop obnesel v razredu oziroma vrtčevski skupini: *“... žal ne vem, kako je nastop pri predmetu Družba opravljati v razredu. Mislim, da bom zaradi situacije s korono ob veliko praktičnih izkušenj, ki jih kasneje ne bom mogel nadomestiti.”* Glede na to, da je glavni nastop iz družboslovne tematike prvi in ključni stik študentov z dejansko izvedbo predmetov Spoznavanje okolja in Družba ter za izvajanje družboslovnih dejavnosti v vrtcih, pri katerem dobijo prve izkušnje in na katerega se lahko kasneje, ko se zaposlijo, oprejo, so bili študenti med študijem na daljavo z njihovo neizvedbo po njihovem mnenju zelo prikrajšani. Različne študije (Krmac idr., 2021) kažejo, da je študijske prakse in nastopov po osnovnih šolah in vrtcih že pri običajnem poteku pedagoškega procesa na pedagoških fakultetah premalo ter da so pomanjkljivo koordinirani, kar se kaže v nizki usposobljenosti študentov za izvajanje pedagoškega procesa. Podobno se je pokazalo tudi v naši raziskavi: *“... vsaj vaje bi morale biti v živo ter nastopi v šolah.”* Eden izmed sodelujočih je zapisal: *“Za veliko stvari smo bili med študijem na daljavo prikrajšani, saj bomo nekoč poučevali v živo, česar pa mi v času študija nismo bili deležni.”* Nekoliko lažje je bilo študentom tretjega letnika študijskega programa Predšolske vzgoje, četrtega letnika študijskega programa Razrednega pouka ter prvega letnika magistrskega študijskega programa Razrednega pouka, ki so imeli za sabo že več glavnih nastopov pri različnih specialnih didaktikah ter na pedagoških praksah, ki so jih izvajali v klasični obliki na osnovnih šolah ali vrtcih pred zaprtjem zaradi razglasitve epidemije bolezni COVID-19. Povedali so, da se jim ne glede na način izvedbe nastopov v času epidemije zdi, da so dobro usposobljeni: *“... za seboj imamo že veliko nastopov in pedagoških praks.”*

Kljub temu da so nekateri izpostavili, da ni primerjave med študijem v živo in študijem na daljavo, je večina poudarila, da so v času epidemije pridobili ustrezna znanja, ki jim bodo pomagala pri izvedbi pedagoškega procesa v šolah in vrtcih: *“... menim, da smo kljub vsem omejitvam in prilagoditvam odnesli dovolj znanja, če smo le hoteli. Profesori so bili vedno na voljo za dodatno pomoč.”*

Po analizi vseh odgovorov, vezanih na poučevanje družboslovnih vsebin, smo razbrali, da se študentje kljub drugačnemu študiju, na katerega v preteklosti nihče ni bil

pripravljen, zavedajo, da si bodo ustrezne kompetence za poučevanje v osnovni šoli ali vrtcu pridobili s prakso, ko se bodo v prihodnosti zaposlili, in s pridobivanjem sprotne-ga novega znanja ter jih povezali z različnimi teoretičnimi izhodišči, ki so jih usvojili v času študija na fakulteti, ne glede na način izvedbe študijskega procesa. Ugotovili smo, da je sprejemanje družboslovnih vsebin in znanj s področja didaktike družboslovja na daljavo za študente precej lažje in bolj učinkovito, kot to velja za umetniške vsebine oziroma predmete.

Mnenje študentov o njihovi usposobljenosti za izvedbo glasbenih vsebin v predšolskem obdobju in v osnovni šoli

Študente smo spraševali o njihovem mnenju glede lastne usposobljenosti za izvajanje glasbenih vsebin v prihodnosti ter o izzivih, ki so se pojavili pri opravljanju študijskih obveznosti pri študijskih predmetih didaktike glasbe na daljavo. Nekateri študenti so zapisali, da so se najprej soočili s težavami pri pridobivanju instrumentov za izvajanje nalog. Študenti, ki so bili oddaljeni od kraja študija, so morali poiskati alternativne rešitve, saj klaviatur, kitar in drugih Orffovih melodičnih in ritmičnih instrumentov niso uspeli nadomestiti. Zaradi tega študenti niso mogli v celoti izpolniti študijskih obveznosti. Izpostavili so težave predvsem s tehnično izvedbo predavanj in vaj, kot enega od največjih izzivov: *“Bilo je izziv razumeti in slišati snov, ki jo je profesor podajal preko ZOOM-a, saj je povezavo in zvok pogosto prekinjalo.”* Zapisali so tudi: *“... Najbolj zahtevno se je bilo pripraviti na vaje pri glasbi, saj smo imeli težave pri namestitvi in prilagajanju ZOOM programa, kamere in mikrofona, da bi profesor lahko spremljal našo igro na flavto.”* Čeprav Johnson in Merrick (2020) navajata, da je bil v času epidemije IKT koristen za dobro počutje študentov glasbe, pa študenti v naši raziskavi še vedno opozarjajo na izzive pri izvajanju glasbenih študijskih vsebin, ki bi jih lahko lažje obvladovali, če bi te potekale v živo. Nekaj manj težav s samim igranjem na instrumente navedejo tisti študenti, ki že imajo glasbeno predznanje: *“... sama nimam večjih težav z omenjenimi dejavnostmi, si pa predstavljam, da je nekaterim slednje predstavljajo kar izziv, če so se z igranjem flavte ali klavirja srečali prvič.”* Velika večina sodelujočih v raziskavi je poročala o specifičnih izzivih, ki so se pojavili pri skupinskem muziciranju: *“Bilo je nemogoče zapeti skupaj pesem v skupini in hkrati spremljati improvizirana glasbila, ki smo jih imeli doma, saj smo imeli različno močan in hiter internet, kar je povzročalo zamudo zvoka. To je popolnoma izkrivilo naše izvajanje in zvok, ki bi ga sicer dosegli v živo v predavalnici.”* Vsi študenti so opazili tudi velike razlike pri izvajanju obveznih nastopov v primerjavi s tradicionalnim načinom izvajanja v vrtcih in osnovnih šolah. Namesto nastopa v učilnici so študenti četrtega letnika doma snemali učne ure glasbene umetnosti z različnimi dejavnostmi in jih kasneje predstavili svojim profesorjem ter kolegom. Vseeno pa so se posnete učne ure izkazale za učinkovite, saj so jih učitelji uspešno izvedli v razredu s pomočjo posnetkov, ki so jih prejeli od študentov. Različne ravni IKT kompetenc študentov so se izkazale skozi različne pristope reševanja študijskih nalog, kot je na primer uporaba programov MuseScore, Sibelius itd. Johnson (2017) je že pred pandemijo COVID-19 opozarjal na potrebo po razvoju načinov za poučevanje glasbe na daljavo, a čeprav obstaja veliko spletnih okolij, ki so namenjena poučevanju glasbe na dodiplomski stopnji, jih v slovenskem visokošolskem prostoru ni bilo zaslediti.

Z izsledki raziskave smo ugotovili, da je bila večina študentov zadovoljna z izvedbo teoretičnega dela predavanj iz didaktik glasbenih vsebin na daljavo: "... mislim, da sem vsebine dobro usvojila in dodatno dopolnjevanje ni potrebno." Pri praktičnih dejavnostih, ki vključujejo izvajanje, poslušanje in ustvarjanje glasbe, pa se pojavljajo težave: "... pri izvajanju glasbenih dejavnosti pa se zaradi izvedenih vaj na daljavo počutim najmanj usposobljeno za poučevanje otrok na glasbenem področju."; "... osebno sem od študija na daljavo odnesla bistveno manj, kakor pa sem odnesla v prvem semestru prvega letnika, ko smo imeli še pouk v živo. Je pa res, da se veliko stvari naučimo in dopolnimo tudi na praksi in verjetno bomo to dopolnjevali tudi na naši poklicni poti." Strokovnjaka (Oblak, 2001; Slosar, 2007; 2008) poudarjata, da neposredna izvedba glasbenih dejavnosti z učenci in otroki spodbuja komunikacijo, estetsko občutljivost, glasbeno doživljanje in mišljenje, ustvarjalnost ter skupinsko sodelovanje študentov. V primeru klasične izvedbe študijskega procesa bi se študenti lažje motivirali za vseživljenjsko učenje in sodelovanje v glasbenih skupinah ali zasedbah. Dobljeni rezultati naše raziskave nakazujejo, da delo na daljavo, ki je bilo izvedeno v času epidemije, ne more pripeljati študentov do enakih rezultatov, kot če bi bilo izvajanje študijskega procesa glasbenih vsebin izvedeno v predavalnici. V prihodnosti te študente čaka še veliko dodatnih izobraževanj ter predvsem proaktivnosti, da bodo pedagoški proces na področju glasbene umetnosti lahko izvajali kar najbolj kakovostno.

Mnenje študentov o njihovi usposobljenosti za izvedbo likovnih vsebin v predšolskem obdobju in v osnovni šoli

Tudi na likovnem področju nas je v sklopu raziskave zanimalo, če imajo študenti razrednega pouka in predšolske vzgoje za poučevanje vsebin likovne umetnosti dovolj znanja za izvedbo pedagoškega procesa na področju likovne umetnosti v predšolskem obdobju in osnovni šoli, ko se bodo po študiju zaposlili. Izkazalo se je, da je večina sodelujočih v raziskavi odgovorila, da se kljub študiju na daljavo počutijo dovolj usposobljene. Prav tako menijo, da vsebin z likovnega področja, ki so jih poslušali na daljavo, ni potrebno dopolniti še neposredno na fakulteti. Predvsem so izpostavili: "... predavanja na daljavo so bila kvalitetna ..." in "Kar mogoče nisem razumela, sem predelala sama." Precej jih je bilo mnenja, da so bile vsebine, tudi na področju likovne umetnosti, dovolj nazorno prikazane. V kolikor česa niso razumeli ali pa so potrebovali dodatno razlago, so imeli možnost sprotne konzultacije s profesorjem. Po mnenju nekaterih bi imeli z dodatnimi predavanji po nepotrebnem več dela, želeli pa bi imeti dodatne vaje in več prakse: "... ker smo pridobili veliko teorije, bi jo morali preizkusiti tudi v praksi ...". Vprašani so podobno, kot za družboslovno in glasbeno področje, zapisali, da so oziroma bodo morebitno pomanjkljivo pridobljeno znanje na likovnem področju dopolnili sami individualno s samostojnim delom oziroma med pedagoško prakso: "... do znanja, ki ga potrebujemo pri likovni v šoli, smo ali pa še bomo prišli na pedagoški praksi."

Nekateri študenti so poročali, da so se srečali s številnimi izzivi pri izpolnjevanju svojih študijskih obveznosti na področju likovne umetnosti. Največ težav so imeli pri zagotavljanju potrebnih materialov za izvajanje praktičnih nalog: "Doma nisem imela vseh likovnih materialov in pripomočkov, žal zaradi situacije z epidemijo COVIDa-19 nekaterih tudi nisem mogla kupiti, saj so bile trgovine nekaj časa zaprte ali pa določeni

materiali niso bili dobavljivi.” Nekateri so se iz te zagate reševali tako, da so uporabljali predvsem materiale in pripomočke za likovno umetnost, ki so jih imeli na voljo doma, na primer slano testo namesto gline itd. Podobno kot na področjih družboslovja in glasbe so se tudi pri likovni umetnosti pojavljale težave s tehnično in programsko opremo: “... po določenem času je ZOOM začel nagajati in se izklapljati zaradi preobremenitve internetne povezave, zato sem težko sledila navodilom za likovno ustvarjanje” ter na drugi strani z IKT kompetencami študentov.

Nekateri pa so ravno izvedbo na daljavo videli kot prednost, saj jim je ta omogočala več zasebnosti pri ustvarjanju likovnih izdelkov ter izbiri časa in kraja ustvarjanja, o čemer so pisali tudi različni strokovnjaki (Hrastinski, 2008; Naidu, 2017a; 2017b; 2018). Sodelujoča v raziskavi s področja predšolske vzgoje meni, da: “... prednost študija na daljavo vidim predvsem v sami udeležbi, saj se zaradi prihoda na univerzo ne bi mogla udeležiti vseh srečanj. Iz službe do doma imam 5 min, do fakultete pa 45 min vožnje, tako sem lahko aktivno sodelovala tako pri predavanjih kot pri izvedbi vaj. Kvaliteta prejetih informacij ni bila popolnoma nič slabša, kakor pri študiju na sami lokaciji v živo.” Podobno je izpostavila tudi slaba polovica študentov razrednega pouka, ki vidi prednost tudi v izkoristku časa, ki bi ga sicer uporabili za vožnjo do kraja študija. Prihranjen čas so namenili opravljanju različnih študijskih obveznosti: “... čas, ki bi ga dodatno porabili za izvedbo v živo, smo lahko izkoristili za učenje, pripravo seminar-skih in podobno ...” Kot opažajo različni strokovnjaki (Batič, 2021, str. 6; Veletsianos in Houlden, 2019), je izvajanje študijskega procesa na daljavo omogočilo večjo pedagoško in tehnično prilagodljivost, tako pri izbiri učnih vsebin kot pri strategijah poučevanja. Študenti, ki so sodelovali v naši raziskavi, so razkrili, da je profesor pred sinhronim izvajanjem študijskega procesa v spletno učilnico naložil navodila za pripravo potrebnega likovnega materiala en teden prej. Med izvajanjem so tako imeli vse potrebno pri računalniku, medtem ko so sinhrono izvajali likovne dejavnosti pod vodstvom profesorja. Po potrebi so kasneje dokončali izdelke asinhrono, ko se srečanje ni več izvajalo. Nekaterim je omenjen način ustrežal, medtem ko so drugi izrazili, da jim ni bil popolnoma všeč in izpostavili: “... nekatere vsebine so bile zelo na hitro razložene in nerazumljive ...” in “... pozorno in natančno spremljanje snovi je bilo težje, težje se je bilo zbrati ...” Glede na zbrane podatke smo ugotovili, da sta asinhrona in sinhrona izvedba študijskega procesa na likovnem področju delno izvedljivi zaradi omejitev tehnične in programske opreme pri demonstraciji likovnih tehnik in drugih likovnih postopkov ter pri realizaciji likovnih nalog. O posebnostih sinhrona in asinhrona izvedbe študijskega procesa so pisali različni strokovnjaki (Hrastinski, 2008; Simamora, 2020; Toselli, 2020; Zmazek idr., 2020).

Kot ugotavljamo lahko izobraževanje na daljavo tudi pri likovni umetnosti predstavlja izziv za vse udeležence študijskega procesa, vsekakor pa je pomembno, da se študenti zavedajo omejitev izobraževanja in pridobivanja znanja na daljavo ter da si prizadevajo za čim bolj interaktivno in izkušnjsko učenje. S tem bodo lahko tudi takrat, ko bodo znanje, ki so ga pridobili med študijem, predajali svojim učencem v razredu in predšolskim otrokom v vrtcu, zagotovili zanimivo ter, kar je še pomembnejše, kakovostno likovno vzgojo.

6 Sklepne ugotovitve

V zadnjem desetletju se je izobraževanje močno spremenilo zaradi napredka tehnologije, globalizacije in potreb trga dela. Digitalne tehnologije so postale osrednje orodje za učenje, kar je omogočilo prilagodljive oblike izobraževanja in spremenilo razvoj socialnih veščin pri vseh vključenih v vzgojno-izobraževalni sistem, zaradi česar se je pojavila potreba po posodobitvi učnih načrtov, ki temeljijo na najsodobnejših raziskavah in IKT. Pedagoški poklic zahteva visoke standarde znanja in razvite sposobnosti. Študenti pedagoških usmeritev dosegajo intenziven profesionalni in osebni razvoj med študijem. Študijski proces in praktično pedagoško usposabljanje omogočata razvoj ključnih kompetenc, potrebnih za uspešno opravljanje pedagoškega poklica. Že opravljene raziskave (Blažič, 2021, str. 102; Devjak idr., 2014, str. 11; Puklek Levpušček in Peklaj, 2011, str. 8) so izpostavile pomembnost dejavnikov za pridobivanje kariernih kompetenc študentov in za izbiro pedagoškega poklica, med drugim tudi ustvarjalno delovanje, osebna in strokovna rast, nadaljnje izobraževanje in varno učno okolje. Tudi študenti, ki so sodelovali v naši raziskavi, so se pri študiju na daljavo pri pridobivanju različnih kompetenc srečevali z različnimi izzivi pri opravljanju nalog, povezanih z družboslovnimi, glasbenimi in likovnimi vsebinami. Ti izzivi so zahtevali uporabo specifičnih metod in oblik dela, ki so študentom omogočile ne samo pridobivanje znanja, ampak tudi razvijanje različnih spretnosti in sposobnosti, ki temeljijo na preteklih in sedanjih perspektivah ter ki jih bodo potrebovali za poučevanje v prihodnosti. Zaradi nejasnih navodil izvedbe izobraževanja na daljavo (tako z didaktičnega kot tudi organizacijskega vidika) so se pojavili izzivi v povezavi s kakovostjo opravljenega izobraževalnega procesa v smislu pridobivanja znanja in kompetenc. V raziskavi, ki smo jo izvedli, so nas zanimala mnenja študentov o njihovi lastni usposobljenosti za izvajanje pedagoškega procesa na področju družboslovja, glasbene in likovne umetnosti v vrtcih in osnovnih šolah. Ugotovili smo, da so vsi vprašani v času študija sodelovali tako v sinhrono kot tudi v asinhrono izvedenem študijskem procesu, pri čemer so bili v veliki meri prikrajšani za fizično izkušnjo poučevanja v vrtcu ali osnovni šoli. Kot navaja večina študentov, sami zaradi omejenih sprememb v načinu izvajanja pedagoškega procesa na fakulteti, kamor v običajnih razmerah spadajo tudi izvedbe nastopov v vrtcih in osnovnih šolah, niso izkusili praktičnih vsebin družboslovja in umetnosti. Zaradi navedenega se večina izmed sodelujočih v raziskavi počuti manj usposobljene za predajanje vsebin z omenjenih področij otrokom in učencem, zavedajo pa se, da bodo lahko teoretična znanja, ki so jih pridobili v času študija na daljavo, povezali s pridobljeno prakso v prihodnosti, ko se bodo zaposlili v različnih vzgojno-izobraževalnih zavodih.

Izobraževanje na daljavo se je uveljavilo in razširilo v zadnjih nekaj letih, zato možnosti, ki jih tako izobraževanje ponuja, še niso povsem raziskane, kot ugotavljamo v naši raziskavi, pa tudi še ne predvidevajo nadomestitve vseh oblik pedagoškega procesa, ki so predvidene na študijskih programih Predšolska vzgoja in Razredni pouk. Ravno zaradi tega bi bilo v bodoče smiselno še naprej raziskovati omenjeno problematiko in raziskavo razširiti ter najti praktične možnosti nadomestitve nastopov na osnovnih šolah in v vrtcih z načinom, ki bi študentom, ne glede na spremembo v načinu izvedbe študija, zagotovil izkušnjo poučevanja pred učenci v razredu oziroma otroki v vrtcu. Zanimivo bi bilo raziskati tudi mnenje študentov drugih študijskih smeri in predmetnih področij, z longitudinalno študijo pa bi lahko preverjali dvig kognitivnih in umetniških

sposobnosti ter spretnosti študentov. Pridobljena spoznanja bodo pripomogla k razvoju didaktik družboslovja in umetnosti, z vpeljavami sprememb, temelječih na novih spoznanjih v omenjene didaktike, pa bomo lahko spodbudili in razvijali divergentno mišljenje in delovanje študentov, pri njih razvijali kognitivno in ustvarjalno fleksibilnost ter pripomogli k napredku posameznikov na omenjenih področjih. O povezavah izbora strategij izobraževanja in uspeha študentov pri študiju na daljavo so sicer raziskovali tudi različni strokovnjaki, ki so prišli do podobnih ugotovitev.

Matija Jenko, Barbara Kopačin, PhD, Eda Birsa, PhD

Students' Opinions about Their Own Competence to Conduct the Teaching Process

The Resolution on National Programme of Higher Education 2011–2020 (ReN-PVŠ11-20, 2011) emphasizes the importance of a quality study process and easy access to education for students. The objectives and measures defined in the resolution are aimed at improving the international comparability of higher education and the competitiveness of graduates in the labour market. To achieve these goals, it is crucial to provide students with continuous access to information and enable them to acquire quality and comprehensive knowledge by using modern methods and forms of work, as well as incorporating contemporary perspectives and theoretical frameworks into their fields of study (Vršnik Perše, 2021).

However, higher education teachers and staff (hereinafter referred to as professors) face numerous challenges in organizing and conducting lectures and other forms of the study process, which require constant updating of teaching methods and forms of work. Especially during the period of distance learning due to the global health situation (Order on the Declaration of the COVID-19 Epidemic in the Territory of the Republic of Slovenia, Uradni list RS, No. 19/20 and 68/20), both professors and students had to quickly adapt to new methods of education and utilize information and communication technologies (ICT) as key competencies (Baloh and Cencič, 2018; Istenič Starčič, 2020; Perger, 2018; Republika Slovenija, 2016).

Even students majoring in primary education and preschool education encountered specific challenges in acquiring knowledge in the fields of social sciences and arts during the period of distance learning. Adapting to the new mode of education required the use of specific methods and forms of work that facilitated knowledge acquisition, as well as the development of skills and abilities that will be necessary for their future teaching careers.

Technological advancements and globalization have had a significant impact on education, with digital technologies becoming central tools for learning. However, questions still arise regarding the full utilization of the opportunities offered by distance education. Therefore, it is important to further investigate the issues related to distance education and seek practical ways to successfully compensate for practical experiences in kindergartens and primary schools. Furthermore, the opinions of students from other study programmes and subject areas should be explored, and the enhancement of cogni-

tive and artistic abilities and skills of students through longitudinal studies should be examined. It is crucial to thoughtfully select ICT and other flexible forms of education when implementing distance education. These forms can be gradually incorporated and supplemented with appropriate study materials and traditional teaching aids to ensure an effective learning process. Professors have various teaching methods and approaches at their disposal for delivering distance education.

Flexible forms of learning have various definitions and conceptualizations. They are most commonly used when physical presence in education is not possible due to various circumstances, such as distance from educational institutions, special statuses, or health issues. Researchers like Naidu (2017a, 2017b, 2018) and Rutar et al. (2017) believe that flexible forms of learning are an excellent alternative for achieving educational goals. The concept of flexible learning is often associated with the possibility of acquiring knowledge independently of time and place, with an adaptable pace of learning. In the literature, it is often referred to as "anytime, anywhere" (Naidu, 2017a, p. 1; 2017b, p. 269). The understanding of the concept has evolved over the decades. Veletsianos and Houlden (2019) argue that flexible forms of learning can also serve as a descriptive or conceptual aspect in organizing the study process and addressing educational content. They can also function as pedagogical and technical flexibility in the selection of learning materials and strategies, enabling the flexible use of various learning materials and teaching aids. The concept of flexible learning is often associated with ICT-based education (Pulko and Ulčnik, 2021; Rutar et al., 2017). Pulko and Ulčnik (2021) include smartphones, computers, and tablets as strategies for flexible learning using ICT in individual learning activities. Experts (Veletsianos & Houlden, 2019) emphasize that flexible teaching and learning can only be achieved to the extent to which individual professors and students participating in the educational process can adapt, which is not necessarily easy or self-evident.

One of the key changes in recent years has been a more meaningful integration of digital technologies into teaching and study processes. Educational institutions have transitioned to online platforms that provide access to resources, interactive tools, and other materials for learners and educational programme implementers. These new technological tools have enabled more flexible and accessible forms of education that are available anytime and anywhere (Collins and Halverson, 2018; Istenič Starčič, 2020; Kopačin, 2020; Moore and Kearsly, 2012; Simamora, 2020; Will, 2019). There is a noticeable shift from traditional educational strategies to interactive, adaptable, and individualized teaching. This approach allows students to learn at their own pace and in ways that best suit their learning styles. Furthermore, increasing attention is being paid to the development of social skills that are crucial for students to successfully integrate into the global economy. Therefore, education for future professionals at the university level is directed toward acquiring knowledge in areas at the forefront of future development, such as artificial intelligence, computer science, data science, and other fields, including social sciences and arts (Anders, 2020; Domenget et al., 2020; Simamora, 2020).

In the 2021/2022 academic year, we conducted a study involving 175 students of the Faculty of Education at the University of Primorska. Among them, there were 13 (7.43%) males and 162 (92.57%) females. Of the participants, 80 (45.71%) were studying the Primary Education programme, while 95 (54.29%) were studying the Preschool

Education programme. In terms of the study year, 98 (56%) students were in the second year of undergraduate studies, 44 (25.14%) were in the third year of undergraduate studies, 26 (14.86%) were in the fourth year of undergraduate studies, and 7 students (4%) were enrolled in the first year of postgraduate studies. The students responded for the 2020/2021 academic year, during which the studies were conducted entirely remotely, except for the first week of October 2020.

The study was part of a larger quantitative research project, for which we used an online questionnaire to collect data. In this article, we will present a qualitative analysis of three open-ended questions that aimed to gain insights into the students' opinions about the knowledge they acquired during distance learning and their readiness to teach in the fields of social sciences and arts. We collected, reviewed, and analysed the data obtained from the responses to the open-ended questions in the online questionnaire. Based on the purpose and objectives of the research, we formulated research questions about the opinions of primary education and preschool education students regarding their readiness to teach social science topics, music didactics, and art didactics, despite these subjects being taught remotely.

After analysing all the responses related to teaching social science topics, we found that despite the different study conditions for which no one was prepared, the students are aware that they will acquire the necessary competencies for teaching in primary schools or preschools through practice when they start working. They believe in continuous knowledge acquisition and connecting it with various theoretical frameworks they have learnt during their studies at the faculty, regardless of the way the studies were conducted. We found that acquiring social science topics and knowledge related to social science didactics through distance learning was considerably easier and more effective for students compared to arts subjects.

Considering the didactics of music, in the case of traditional face-to-face studies, students find it easier to motivate themselves for lifelong learning and participation in music groups or ensembles. The results of our research indicate that the distance learning conducted during the epidemic cannot enable students to achieve the same results as if the study process for music subjects were conducted in the classroom. In the future, these students will require additional education and, above all, proactivity to be able to provide high-quality music education to children.

As we have observed, distance education, even in the field of the visual arts, poses challenges for all participants in the study process. However, it is important for students to be aware of the limitations of distance learning and knowledge acquisition, and to strive for a more interactive and experiential learning environment. By doing so, they will be able to ensure an interesting and, more importantly, high-quality arts education when they teach in classrooms and preschools, regardless of the changes in the way the studies were conducted.

It would be sensible to further research the aforementioned issues, expand the study, and find practical ways to substitute teaching demonstrations in primary schools and kindergartens in a manner that provides teaching experience for students in front of children in preschool or a classroom, regardless of changes in the mode of study.

LITERATURA

1. Anders, B. A. (2020). Top 7 higher education trends for 2020. SOVOREL Learning Is For Life 2020. Dostopno na: <http://sovorelpublishing.com/index.php/2020/01/01/top-7-higher-education-trends-for-2020/> (pridobljeno 25. 5. 2023).
2. Baloh, B. in Cencič, M. (2018). Učni prostor kot spodbuda inovativnega učenja sporazumevalne zmožnosti otrok v vrtcu. V: Štemberger, T., Čotar Konrad, S., Rutar, S. idr. (ur.). Oblikovanje inovativnih učnih okolij = Constructing innovative learning environments (str. 267–283). Koper: Založba Univerze na Primorskem. <https://doi.org/10.26493/978-961-293-139-1.267-283>
3. Batič, J. (2021). Poučevanje likovne umetnosti na daljavo. Didactica Slovenica –Pedagoška obzorja, 36(2), 3–15.
4. Blažič, M. (2021). Prispevek visokošolskega učnega okolja h kariernemu razvoju študentov. Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja, 36(1), 93–113.
5. Brečko, B. N., Vehovar, B. in Dolničar, V. (2008). Informacijsko-komunikacijska tehnologija pri poučevanju in učenju v slovenskih šolah. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
6. Collins, A. in Halverson, R. (2018). Rethinking Education in the Age of Technology. The Digital Revolution and Schooling in America. New York in London: Teachers College Press.
7. Devjak, T., Devjak, S. in Polak, A. (2014). Dejavniki vpliva na izbiro pedagoškega poklica: motivi, pričakovanja in profesionalni razvoj. Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja, 29(1), 3–18.
8. Domenget, B., Davey, G. in Demen Meier, C. (2020). Top Trends in Education for 2020. Sommet Education. Dostopno na: <https://www.sommet-education.com/wp-content/uploads/Top-Trends-in-Education-for-2020.pdf> (pridobljeno 6. 3. 2023).
9. Hrastinski, S. (2008). Asynchronous and synchronous e-learning. Educause Quarterly, 31(4), 51–55.
10. INOVUP, Inovativno učenje in poučevanje v visokem šolstvu. (2020). Učenje in poučevanje v visokem šolstvu - normativne ureditve, smernice in mehanizmi spodbujanja. Dostopno na: https://kakovost.uni-lj.si/wp-content/uploads/2020/12/Analiza_stanja_ucenja_in_poucevanja_INOVUP.pdf (pridobljeno 9. 3. 2023).
11. Istenič Starčič, A. (2020). Izobraževalna tehnologija in izgradnja avtentičnega učnega okolja. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo. <https://doi.org/10.15292/Itiauo.2020.01>
12. Johnson, C. (2017). Teaching music online: changing pedagogical approach when moving to the online environment. London Review of Education, 15(3), 439–456. <https://doi.org/10.18546/LRE.15.3.08>
13. Johnson, C. in Merrick, B. (2020). Enabling Music Students' Well-Being through Regular Zoom Cohort Chats During the Covid-19 Crises. V: Ferdig, R. E., Baumgartner, E., Hartshorne, R. idr. (ur.). Teaching, Technology, and Teacher Education During the COVID-19 Pandemic: Stories from the Field (str. 261-264). Waynesville: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE).
14. Kocjančič, F. N. (2016). Smernice za uporabo IKT pri predmetu Likovna umetnost. Delovna verzija. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
15. Kopačin, B. (2020). Glasbene didaktične igre in glasbeno-razvojni dosežki prvošolcev. Revija za elementarno izobraževanje, 13(1), 89–111. <https://doi.org/10.18690/rei.13.1.89-111.2020>
16. Kopačin, B. in Birska, E. (2022). Prožne oblike učenja in poučevanja glasbenih ter likovnih vsebin. Koper: Založba Univerze na Primorskem.
17. Kopačin, B., Marić, M., Radič, B. idr. (2022). Uporaba prožnih oblik pri izobraževanju na daljavo v visokem šolstvu na področju umetniških predmetov. Sodobna pedagogika, 73(3), 42–60.
18. Krek, J. in Metljak, M. (2011). Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji 2011. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
19. Krmac, N. in Cencič, M. (2022). Kvalitativno pedagoško raziskovanje: od ideje do podatkov. Koper: Založba Univerze na Primorskem.
20. Krmac, N., Hozjan, D. in Kukanja Gabrijelčič, M. (2021). Možnosti aktivnega staranja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju s postopnim uvajanjem mladih v poklice. Koper: Založba Univerze na Primorskem. <https://doi.org/10.26493/978-961-293-078-3>

21. Mažgon, J. (2008). Razvoj akcijskega raziskovanja na temeljnih predpostavkah kvalitativne metodologije. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
22. Mesec, B. (1998). Uvod v kvalitativno metodologijo. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
23. Moore, M. G. in Kearsley, G. (2011). Distance education: a systems view of online learning. Belmont: Wadsworth Cengage Learning.
24. Naidu, S. (2017a). How flexible is flexible learning, who is to decide and what are its implications? *Distance Education*, 38(3), 269–272. <https://doi.org/10.1080/01587919.2017.1371831>
25. Naidu, S. (2017b). Openness and flexibility are the norm, but what are the challenges? *Distance Education*, 38(1), 1–4. <https://doi.org/10.1080/01587919.2017.1297185>
26. Naidu, S. (2018). Recalibrating existing choreographies for open and flexible learning. *Distance Education*, 39(4), 437–440. <https://doi.org/10.1080/01587919.2018.1525279>
27. Oblak, B. (2001). Glasbena slikanica 3: priročnik za učitelje. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
28. Odredba o razglasitvi epidemije nalezljive bolezni SARS-CoV-2 (COVID-19) na območju Republike Slovenije (2020). [Order on the Declaration of the COVID-19 Epidemic in the Territory of the Republic of Slovenia]. Uradni list RS, št. 19/20 in 68/20.
29. Oktay, J. S. (2012). Grounded Theory. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199753697.001.0001>
30. Onwuegbuzie, A. J. in Leech, N. L. (2006). Validity and qualitative research: an oxymoron? *Quality & Quantity*, 41(2), 233–249. <https://doi.org/10.1007/s11135-006-9000-3>
31. Perger, A. (2018). Šolanje na domu v Sloveniji. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 33(3–4), 166–177.
32. Plešec Gasparič, R., Valenčič Zuljan, M. in Kalin, J. (2020). Obrnjeno učenje in poučevanje kot priložnost za inovativno in prožno izvajanje učnih oblik v visokošolskem izobraževanju. *Revija za elementarno izobraževanje*, 13(posebna izdaja), 51–80. <https://doi.org/10.18690/rei.13.Special.51-80.2020>
33. Puklek Levpušček, M. in Peklaj, C. (2011). Motivacijske usmerjenosti študentov, učiteljske kompetence in študijski dosežki. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 26(1–2), 3–22.
34. Pulko, S. in Ulčnik, N. (2021). Strategije za izvajanje prožnih oblik učenja in poučevanja s pomočjo učnega e-okolja Slovenščina na dlani. V: Ulčnik, N. (ur.). *Slovenščina na dlani 3* (str. 137–142). Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta. <https://doi.org/10.18690/978-961-286-438-5.11>
35. Razvitost digitalne družbe v Sloveniji v času pandemije (2020). Statistični urad Republike Slovenije objavil sveže podatke o razvoju digitalne družbe v Sloveniji 2020. Dostopno na: <https://www.gov.si/novice/2020-10-09-statistichni-urad-republike-slovenije-objavil-sveze-podatke-o-razvoju-digitalne-druzbe-v-sloveniji-2020/> (pridobljeno 15. 11. 2022).
36. Republika Slovenija (2016). Digitalna Slovenija 2020 - Strategija razvoja informacijske družbe do leta 2020. Digitalizacija Slovenije z intenzivno in inovativno uporabo IKT in interneta v vseh segmentih družbe. Dostopno na: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MJU/DID/Strategija-razvoja-informacijske-druzbe-2020.pdf>. (pridobljeno 15. 11. 2022).
37. Resolucija o Nacionalnem programu visokega šolstva 2011–2020 (ReNPVŠ11-20). (2011). Uradni list RS, št. 41/11.
38. Rutar, S., Andrejašič, A., Mikelič Goja, T. idr. (2017). Vključevanje prožnih oblik učenja in poučevanja v izobraževalni proces na Univerzi na Primorskem v obdobju 2017–2020. Koper: Univerza na Primorskem. Dostopno na: <https://www.upr.si/sl/resources/files/univerza/temeljni-dokumenti/p01strategija-prozne-oblike12.7.2017.pdf> (pridobljeno 26. 1. 2023).
39. Simamora, R. M. (2020). The challenges of online learning during the COVID-19 pandemic: an essay analysis of performing arts education student. *Studies in Learning and Teaching*, 1(2), 86–103. <https://doi.org/10.46627/silet.v1i2.38>
40. Slosar, M. (2007). Izbrana poglavja iz didaktike glasbene vzgoje I. Ljubljana: Debora.
41. Slosar, M. (2008). Izbrana poglavja iz didaktike glasbene vzgoje III. Ljubljana: Debora.
42. Stanković, Z. in Blažič, M. (2017). Mesto in vloga multimedijev v polifaktorskem modelu pouka. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 32(3–4), 46–60.
43. Šavli, V. (2006). Izkoristimo neizmerni svet sodobne tehnologije v šoli. *Razredni pouk*, 8(3), 1–5.

44. Šimec, M., Erjavec, K. in Blažič, M. (2022). Inovativna didaktična metoda: meduniverzitetno online projektno delo. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 37(3–4), 3–22.
45. Toselli, L. (2020). La didattica a distanza. Funziona, se sai come farla. Milano: Edizioni Sonda srl.
46. Veletsianos, G. in Houlden, S. (2019). An analysis of flexible learning and flexibility over the last 40 years of Distance Education. *Distance Education*, 40(4), 454–468. <https://doi.org/10.1080/01587919.2019.1681893>
47. Vogrinc, J. (2008). Kvalitativno raziskovanje na pedagoškem področju. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
48. Vršnik Perše, T. (2021). Spoznanja in izzivi sodobnih pogledov na učenje in poučevanje v visokem šolstvu. V: Vršnik Perše, T. (ur). *Učenje in poučevanje v visokem šolstvu: spoznanja in izzivi* (str. 5–18). Maribor: Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba. <https://doi.org/10.18690/978-961-286-466-8>
49. Will, M. (2019). Teaching in 2020 vs. 2010: A Look Back at the Decade. *EducationWeek*. Dostopno na: <https://www.edweek.org/teaching-learning/teaching-in-2020-vs-2010-a-look-back-at-the-decade/2019/12> (pridobljeno 6. 3. 2023).
50. Zmazek, B., Pesek, I. in Lipovec, A. (2020). *Edupedia.si oziroma razlagamo.si*. *UMniverzum*. Interna revija Univerze v Mariboru, 12, 12.

Besedilo / Text © 2024 **Avtor(ji) / The Author(s)**

To delo je objavljeno pod licenco CC BY Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna.

This work is published under a licence CC BY Attribution 4.0 International.

(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Matija Jenko, asistent za didaktiko družboslovja na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem.
E-mail: matija.jenko@pef.upr.si

Dr. Barbara Kopačin, docentka didaktike glasbe na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem.
E-mail: barbara.kopacin@pef.upr.si

Dr. Eda Birsa, docentka didaktike likovne vzgoje na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem.
E-mail: eda.birsa@pef.upr.si